

קריאת שמע WHILE RECITING כוונה

We began our study of תפלה by quoting the following definition of כוונה:

שולחן ערוך אורח חיים סימן צח' סעיף א' – המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו; ויחשוב כאלו שכונה כנגדו; ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו; ויחשוב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות.

In our study of תפלה, we have attempted to be faithful to the instructions of the שולחן ערוך. We have concentrated on פירוש המלות and on understanding the structure of תפלת שחרית. As a result there never was a need to revisit the issue of כוונה. However, upon reaching our study of קריאת שמע we cannot help but notice that although the שולחן ערוך provided us with a general formula for attaining כוונה, the שולחן ערוך felt the need to remind us to recite קריאת שמע with כוונה.

אורח חיים סימן סא' סעיף א' – קרא קריאת שמע בכוונה, באימה, ביראה, ברתת וזיע.

The משנה ברורה views these words of the שולחן ערוך as a lesson that the כוונה that we are trying to attain while reciting קריאת שמע is unique. When we recite most תפילות, we strive for a general כוונה, the type that the שולחן ערוך discusses in אורח חיים סימן צח' סעיף א' above. The כוונה that one needs to attain while reciting קריאת שמע is very specific and can be expressed in rules:

◆ משנה ברורה סימן סא' ס"ק ב' – בכוונה – אליהו רבא הביא בשם הכלבו והוא בירושלמי סוף פ"ק דברכות דב"ק"ש מרומז עשרת הדברות. בד' אלהינו מרומז אנכי ד' אלהיך. ד' אחד דיבור לא יהיה לך. ובפסוק ואהבת מרומז דיבור לא תשא דמאן דרחים למלכא לא מישתבע בשמיה לשיקרא. ובפסוק וכתבתם דיבור לא תחמוד דכתיב ביתך ולא בית חבירך. ובפסוק ואספת דגנך דיבור לא תגנוב דדגנך ולא תאסוף דגן חבירך. ובפסוק ואבדתם מהרה דיבור לא תרצה דמאן דקטל יתקטל. ובפסוק למען ירבו ימיכם דיבור כבד את אביך. ובפסוק ולא תתורו וגו' ואחרי עיניכם דיבור לא תנאף. ובפסוק למען תזכרו וגו' דיבור זכור את יום השבת שהוא שקול ככל התורה. ובפסוק אני ד' אלהיכם דיבור לא תענה ברעך עד שקר. על כן צריך האדם להתבונן בהם בעת אמירת ק"ש כדי שלא יבוא לעבור על אחת מהן.

◆ משנה ברורה סימן סא' ס"ק ג' – באימה ויראה – ונראה דאימה ויראה זו היא באופן זה שיכוין בשעה שהוא קורא את שמע לקבל עליו עול מלכות שמים להיות נהרג על קידוש

השם המיוחד דזהו בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך ועל זה אמר הכתוב כי עליך הורגנו כל היום כי אז בכונה זו יקראנה באימה ויראה ורתת וזיע.

◆ משנה ברורה סימן ס"א ס"ק ד' – ברתת וזיע – כתב הטור בשם רב עמרם לישוייה איניש לק"ש בכל זמן דקרי לה כפרוטגמא חדשה [הוא כתב צווי המלך על בני מדינתו] ויחשוב בלבו אלו מלך בשר ודם שולח פרוטגמא חדשה בודאי היו כל בני המדינה קוראין אותה באימה ויראה ברתת וזיע קל וחומר לק"ש שהוא פרוטגמא של מלך מלכי המלכים הקב"ה שחייב כל אחד לקרותה באימה ויראה ברתת וזיע. וכתב הפרישה דלהכי המשילו לפרוטגמא, כתב וצווי המלך, לומר לך שלא תקרא ק"ש בחטיפה ובמרוצה ובעירבוב הדברים אלא במתון, מלה במלה, ובהפסק בין דבר לדבר כאדם הקורא צווי המלך שקורא במתון גדול כל צווי בפני עצמו להבינו על תכונתו, כך יקרא ק"ש כל צווי וצווי עונש ועונש הנזכר בו ישים אל לבו להבינו כי הוא צווי המלך הגדול ברוך הוא.

The **כוונה** notes that different parts of **קריאת שמע** require different types of **אבודרהם**:
 דיני קריאת שמע – וכתב הראב"ד . . . כללא דמילתא: לענין כוונה, בעינן פסוק ראשון; ולענין דלא לישוי עראי בעינן כוליה פרק. וכתב בעל ההשלמה: דע כי ארבע כוונות הלוקות זו מזו בק"ש: כוונת הלב, וכוונת קריאה, וכוונה לצאת, וכוונת קבע. כוונת הלב לא בעינן אלא פסוק ראשון; כוונת קריאה בעינן לכל הפרשיות, שאם היה קורא להגיה לא יצא; וכוונה לצאת לא בעינן אפי' בפסוק ראשון שאפי' לא כיון לבו לצאת יצא, דמצות אין צריכות כוונה. וכוונת קבע בעינן בפרק ראשון שלא יעסוק במלאכתו ויקרא כדי שלא תהא קריאתו קריאת עראי.

The **מחזור ויטרי** expresses the same concept but in a different fashion:
 סימן יב' – מאן דמסג באורחא והגיע זמן קרית שמע יעמוד ויקרא עד על לבבך וילך. שעד כאן מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה.

The need to attain specific forms of **כוונה** led to unique requirements:
 שולחן ערוך אורח חיים סימן ס"א סעיף ד' – נוהגין לקרות פסוק ראשון בקול רם, כדי לעורר הכוונה. סעיף ה' – נוהגין ליתן ידיהם על פניהם בקריאת פסוק ראשון, כדי שלא יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכוין. סעיף ו' – צריך להאריך בחי"ת של אחד, כדי שימליך הקב"ה בשמים ובארץ, שלזה רומזו החטוטרות שבאמצע הגג החי"ת. ויארץ בדלי"ת של אחד שיעור שיחשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בד' רוחות העולם. ולא יארץ יותר מכשיעור זה. ויש נוהגים להטות הראש כפי המחשבה: מעלה ומטה ולד' רוחות. סעיף יד' – צריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת, כדי להפסיק בין קבלת מלכות שמים לשאר מצות. **דוגה**: ויש להפסיק בפסוק ראשון בין ישראל לה', ובין אלקינו לה' השני, כדי שיהא נשמע שמע ישראל כי ה' שהוא אלקינו הוא ה' אחד (רוקח). ויש להפסיק מעט בין אחד לברוך, כי עיקר קבול מלכות שמים הוא פסוק ראשון (אבודרהם).

TRANSLATION OF SOURCES

שולחן ערוך אורח חיים סימן צה' סעיף א' -He who is praying must concentrate on the meaning of the words that are coming out of his mouth. He should act as if the Schechinah is standing before him. He must remove all thoughts that may distract him until his mind is empty from all other thoughts except for the words of the prayers. He should feel as if he is preparing to speak to a human king. He should put the words he wants to say in order so that they come out nicely. How much more he needs to prepare to speak to the King of Kings who knows all his thoughts.

אורח חיים סימן סא' סעיף א' -Read Kriyat Shema with the proper thoughts; in fear; with trembling and in terror.

משנה ברורה סימן ס"ק ב' - בכונה -The book Eliyahu Rabbah quoted in the name of the KolBo some thoughts that originate in the Jerusalem Talmud: within the words of Kriyat Shema can be found references to the Ten Commandments; in the words: B'Hashem Elokeinu can be found the words: Anochi Hashem Elokecha; Hashem Echad represents the commandment of Lo Yihiye Licha; in the verse V'Ahavta can be found the commandment of Lo Tisa, one who loves his King will not swear falsely in the King's name. In the verse: V'Kisavtem is found the Commandment Lo Tachmod as it is written: Baysecha and not your friend's house. In the verse: V'Asafta DiGanecha is found the commandment Lo Signov; your crops and do not gather the crops of your friend. In the verse: V'Avavaditem Mihaira can be found the commandment of Lo Tirzach, he who kills will be killed. In the verse: Li'Ma'An Yirboo Yimaichem is found the Commandment of Kabaid Es Avicha. In the verse: V'Lo Sa'Sooroo and V'Acharei Eineichem is found the Commandment of Lo Tin'Af. In the verse: Li'Ma'An Tizkiroo is found the Commandment Zachor Es Yom HaShabbat which is equal to all the Torah. In the verse: Ani Hashem Elokeichem is found the Commandment: Lo Saa'Aneh B'Ray'Echa Aid Sha'ker. As a result, a person should think about the Ten commandments while reciting Kriyat Shema in order to avoid transgressing any of them.

משנה ברורה סימן ס"ק ג' -The definition of the words: Aima and Yira is: a person should have in mind as he recites the first verse of Shema that he must accept upon himself the yoke of G-d's kingdom which means to be prepared to die in order to sanctify G-d's name. This is referred to in the words: Oo'BiChol Nafshecha; even if G-d requires that you give up your life. This is what the verse meant when it said: Ki Olecha Horgani Kol Ha'Yom. With these thoughts in mind, a person will put himself in a state of fear and trembling.

משנה ברורה סימן ס"ק ד' -The Tur wrote in the name of Rav Amrom: a person should approach reciting Kriyat Shema as if he is reading a new proclamation from a mortal king. If he were to receive a proclamation from a mortal king, he would read the words with fear and trembling (since he would be concerned with what the King was demanding of him). Should not the fear be greater when reading a new proclamation from the King of Kings, Hashem. Everyone is required to read these words with fear and trembling. The commentator, the Prisha wrote: for this reason the words of Kriyat Shema were compared to a proclamation of a King; to teach you

not to recite the words quickly, hurriedly and by confusing the words. Instead read the words slowly, word by word, pausing between subjects in the same manner as one would read the proclamation of a king pausing between subjects so as to understand the subject matter of the proclamation. In the same manner one should read the words of Kriyat Shema; each commandment separately; every punishment distinctly; to understand every part of it because Kriyat Shema represents the proclamation of the Greatest King.

אבודרהם דיני קריאת שמע - The Ravad wrote: the rule is: Kavanah is necessary in the first verse (Shema) while for the remainder of Kriyat Shema one needs to not recite the words casually. The Baal Shelama wrote: Know that there are four forms of Kavanah that must be used while reciting Kriyat Shema: intent of the heart; intent to read; intent on fulfilling a mitzvah and intent to recite the words seriously. Intent of the heart is only required for the first verse; Shema Yisroel; intent to read the words of Kriyat Shema is required for all three sections of Kriyat Shema, for if he read the words only as words he has not fulfilled his obligation; Intent to fulfill a mitzvah is not necessary even for the first verse because even without intent to fulfill a mitzvah, he fulfills the mitzvah because intent to fulfill a mitzvah is not necessary in order to fulfill a mitzvah. Intent to take the matter seriously is necessary for the first chapter so that he will not continue going about his business and recite Kriyat Shema in such a manner that his recitation becomes like a casual utterance.

מהזור ויטרי סימן יב' - One who was travelling and the time for reciting Kriyat Shema arrived, he should stand in his place and recite the words until "Al Li'Vavecha" and then he can continue his travel. Until those words, it is necessary to have intent of the heart and after those words, it is only necessary to have intent to read the words of Kriyat Shema.

שולחן ערוך אורח חיים סימן סא' סעיף ד' - It is customary to read the opening verse, Shema Yisroel, loud in order to arouse intent of the heart; **סעיף ה'** - It is customary to place one's hand over one's face while reciting the first verse, Shema Yisroel, so that one will not look at something which might distract him from having the correct intent; **סעיף ו'** - It is necessary to emphasize the letter Chet in the word "Echad" in order to have in mind that G-d is the king in the land and in the heavens. That is what is represented by the line that extends across the top of the letter "Chet". He should also extend the pronunciation of the letter "Daled" in the word "Echad" long enough to acknowledge that G-d is the King in His world and in all the four directions of this world. But he should not extend the pronunciation longer than that amount. There are those who turn their head in all directions-the four directions and up and down. **סעיף יד'** - It is necessary to pause between the words: L'Olam and V'Ahavata in order to pause between the mitzvah of accepting the yoke of G-d's kingdom and the other Mitzvot. The Ramah: it is required to stop within the first verse between the words: Yisroel and Hashem and between the words: Elokeinu and the second Hashem so that you do not sound as if you said: Shema Yisroel that G-d who is our G-d is the One G-d. It is necessary to pause between reciting the word "Echad" and "Baruch" because the main act of accepting the yoke of G-d's kingdom takes place while reciting the first verse.

SUPPLEMENT

A TSHUVA BY RABBI MOSHE FEINSTEIN, זצ"ל ON THE NECESSARY כוונה WHILE RECITING שמע קריאת. THIS PARTICULAR SECTION OF THE TSHUVA DEALS WITH THE כוונה ONE SHOULD HAVE WHILE RECITING G-D'S NAMES.

אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן ה

בחיוב הכוונה באמירת פסוק ראשון דקריאת שמע וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בע"ה ד' כסלו תשמ"א. מע"כ ידידי הרב הגאון מוהר"ר אליקים שלנגר שליט"א אשר בבאר יעקב.

ב. פירוש הכוונה המעכבת בפסוק ראשון של קריאת שמע, לכתחילה ובדיעבד, ואיך יעשה כשלא התכווין

והא דכתב בתר"ה לפרש הכוונה המעכבת בפסוק ראשון דק"ש, הנה וודאי צריך להתכווין לפירוש המלות, דכשאינו מבין מה הוא אומר וודאי לא שייך שוב שום כוונה. אבל פשוט שבשמות הקדושים לא שייך ענין פירוש המלות, דאין שם המפורש בחשיבות שם מצד שפירושו הוא היה הוה ויהיה, שהרי חזינן דהיה הוה ויהיה אינו בחשיבות שם. וכן שם אד', שהוא ג"כ בחשיבות שם המיוחד, כדאיתא בתוס' שבועות דף ל"ה ע"א ד"ה בפר"ה, אף שפירושו הוא פשוט שהוא אדון כל העולם אינו בחשיבות שם מצד פירושו, דהא אדון העולם אינו בחשיבות שם. ואף כשנכתב אדני אינו בחשיבות שם, אלא כשנקרא בקמץ תחת הנו"ן, ולא כשהוא נקרא בחיריק. וא"כ בהכרח מה שהוא בחשיבות שם, כשנכתב ונקרא כמו שקורין בשעה שאומרין השם, אינו מצד הפירוש אלא שכן הוא השם בעצם. אבל יש לשם זה גם כוונה שהוא אדון כל העולמים. וכן מסתבר שגם השם שד' אינו בחשיבות שם מצד הפירוש שאמר לעולמו די, דהרי ג"כ אינו בחשיבות שם אלא כשנקרא בשני פתחין או בפתח וקמץ כבסוף פסוק ומקום אתנחתא, ולא כשיקרא בסגול תחת השי"ן אף שהוא עוד יותר במשמעות שאמר די. וגם שם אלקים אינו שם מצד פירושו שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכחות כולם. דהא איתא בנדרים דף כ"ה ע"א על מה שהביא הגמ' ממשא רבינו דכשהשביע את ישראל אמר להם הווי יודעין שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעתי וע"ד המקום, משום שחשש דאפשר שיהיה מי שישתכע אדעתא דנפשיה שיסיק שמא לעכו"ם אלוה וישבע, אלמא דעביד אינש דמשתבע אדעתא דנפשיה, דהי דהוא משום דעכו"ם איקרי אלוה. אף דלא שייכי לשום מעשה דהא הם עין ואבן כסף וזהב. ואין לומר דהוא משום טעות הגויים העובדים להם ואומיים שיש להם כחות לעשייה, דהא לא משמע

שחשדם מרע"ה לכופרים בהשי"ת ומאמינים בע"ז, אלא ששייך לישבע בע"ז אף שאינו מאמין בה, דהא תנן בסנהדרין דף ס' ע"ב הנודר בשמו והמקיים בשמו עובר בל"ת. ואם לא היה שייך לישבע בע"ז כשאינו מאמין בה, ה"ה בהכרח כאומר אלי אתה שחייב מיתה. שלכן חשדם שכדי שלא יהיה עליהו חיוב שבועה נשבעו בע"ז שנקראו ג"כ בשם אלוה, ויעברו על איסור הלאו. הרי שאף אם נשבעו בהע"ז קראו להם אלוה, אף שלא שייכי לשום מעשה, דהא הם עין ואבן וכדומה. הרי חזינן שהשם אלקים נמי הוא שם בעצם. ודוקא באותיות אלו ולא בשאר תיבות שפירושם נמי בכל כחות כחזק ואמיץ ותקיף וגבור וכדומה. וכן הוא בכל השמות, אין החשיבות דהוא שם מצד הפירוש, אלא שהן שמות בעצם שהוזכרו בקראי. וקבלה מסיני שזו שמות שחשבן בברייתא שבועות דף ל"ה ע"א הם השמות בעצם שאין נמחקין, ושאר השמות כחנן ורחום וגדול וגבור וכדומה אינם בחשיבות שמות אלא בחשיבות תוארים.

ונמצא שלעניין פירוש המילות כל השמות הם בפירוש אחד דהוא השם יתברך. והוי לענין פירוש המילות הכוונה ה' הוא אלקינו והוא ה' אחד, היינו שני ענינים איכא בזה. אחד דה' הוא אלקינו שקבלנו את עול מלכותו עלינו, והשני שהוא ה' אחד במציאות. ולא היה סגי לומר ה' אלקים, כי היה זה הודעה שה' הוא האלקים על העולם שהוא בראה ומנהיגה. שלדבר זה הוצרכו בזמן אחאב שעבד הוא, והרבה מעשרת השבטים אשר מלך עליהם, ע"ז, בטעותם ע"י איזבל המרשעת ותת"נ נביאי הבעל והאשרה. ואמר להם אליהו שיעשה דבר לפני כל העם שלא יסתפקו ויקבלו ללכת אחרי האלקים שהוא אמת והסכימו לזה. שלכן כשהכירו ע"י שירדה אש ה' ותאכל את העולה אשר הקריב אליהו, שה' הוא האלקים, היה סגי במה שהשיבו רק ה' הוא האלקים (מלכים א' י"ח ל"ט), שהרי כבר קבלו עליהם באמירת אליהו. אבל בחיוב קריאת שמע שנאמרה לישראל שהם מאמינים בני מאמינים, דלבר דיודעים ומכירים בה' ובתורתו, איכא חיוב לקבל כל אחד ואחד עליו עול מלכות שמים שני פעמים, שחרית וערבית, לא סגי במה שיאמרו ה' אלקים, אלא שחייבנו לומר ה' אלקינו היינו שקבלנו עלינו עול מלכותו.

אבל בש"ע סימן ה' איתא עוד דין. דכשיזכיר את השמות יכווין בכל שם כפירוש מלות, שמשמע לנו שג"ז הוא עניין גדול בהשמות. ומדוייק לשון הטור שכתב ויכווין בברכותיו פירוש המילות שמוציא מפיו, ובהזכירו השם יכווין פירוש קריאתו באד' לשון ארנות, ופירוש כתיבתו בהויה שהוא היה הוה ויהיה, ובהזכירו אלקים יכוין שהוא תקיף אמיץ אשר לו היכולת בעליונים ובתחתונים, משום שהם שני ענינים. דבכל לשון הברכה צריך לכווין פירוש המילות שמוציא בפיו, ובהזכרת השמות שלא שייך לומר שזהו עיקר פירוש השם כדבארתי, יכווין עכ"פ בכל שם שמזכיר כמשמעותו, שהוא ג"כ עניין גדול בהשמות. ובש"ע

להבין את התפלה

שכתב יכווין בברכות פירוש המילות כשיזכיר השם יכווין פירוש קריאתו, לא מדויק, דמשמע מהלשון שהכוונה בהשמות הוא פירוש המילות, דלא כדכתבתי שאינו כן. וגם בלא זה הא לא הוזכר שצריך לכווין פירוש המילות שבכל הברכה. ולכן ברור שהפירוש בש"ע הוא שהם שני דברים, יכווין בברכות, היינו בכל נוסח הברכה פירוש המילות, והוא דין הראשון שבטור, ואח"כ כתב דין השני שבטור, כשיזכיר השם יכווין פירוש קריאתו באדנות, שהוא דין הכוונה בהשמות. וטוב יותר להגיה בש"ע לכתוב וכשיזכיר השם, שהוא ממש כלשון הטור.

ולפ"מ שביארתי נחא מה שמפורש במתני' דף "ג ע"א שבפ' שמע מקבל עליו עול מלכות שמים. וכן איתא הלשון שם ע"ב בגמ' א"ל רב לר"ח לא חזינא ליה לרבי דמקבל עליה מלכות שמים, א"ל בר פחתי בשעה שמעביר ידיו על פניו מקבל עליו עול מלכות שמים. שלכאורה איתא הכוונה באחד כדאיתא שם סומכוס אומר כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו וכו' כיוון דאמליכתי למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים תו לא צריכת, ופרש"י שהארכת שיעור שתחשוב בלבך ה' אחד בשמים ובארץ וד' רוחותיה. היינו דמפרש דמה שאומר וחושב אחדות הש"ת הוא ממילא כוונת המלכות. וכן הוא בטור שכתב בסימן ס"א וצריך להאריך בד' דאחד שיעור שיחשוב בליבו שהקב"ה הוא יחיד בעולמו למעלה ולמטה ובד' רוחות העולם. ולכן פשוט שגם בש"ע סעיף ו', אף שמחלק המחשבה לשתיים כר' יונה בברכות שם בשם רבני צרפת, דבחי"ת כדי שימליכהו בשמים ובארץ, ובדל"ת שהקב"ה יחיד ומושל בד' רוחות העולם, לא פליג ע"ז. והוא משום שאחדות השי"ת הוא ממילא מלכות השי"ת. אבל הא שייך זה לענין עצם המלכות דהש"ת על כל העולם כולו וגם על האינשי, לענין שה' מולך עליהם בכל העניינים, בין שהם יראי השי"ת בין שהם רשעים.

אבל הא מלכות זה דהשי"ת אינו נוגע לקבלת האינשי, דהא מצד עניין בחירה דהאדם הא שייך שלא יקבל עליו מלכותו אף שיודע שהוא מלך בעצם. והא מצינו שלמעשה היו גדולי עולם ונעשו רשעים להכעיס הגדולים ביותר, כירבעם בן נבט, ואחאב ומנשה, שחטאו והחטיאו ביותר, ושלילת זה הא ליכא במה שחושב באמירתו ה' אחד שהוא מלך יחיד על כל העולמות. אבל לפ"מ שבארתי הוא קבלתו מלכות שמים באמירתו ה' אלקינו. אבל חייבתו תורה לומר גם אחר שקבל עליו מלכות שמים, ה' אחד, להודיע גם שליכא עוד אחר אלא ה' אחד, היינו שלא שייך כלל לקבל מלכות אחר.

ויש לפרש שהוא שייך למצוות קבלת מלכות שמים שהוא לומר שהיא קבלה גמורה לעולם, שהרי ליכא אלא ה' אחד לבדו למעלה ולמטה ובכל ד' רוחות העולם. ולכן נחשבת מצווה אחת שהיא קבלת עול מלכות שמים, שהודעת האמונה שה' אחד הוא ג"כ מחיוב קבלת

מלכות שמים עליו. ואף אם נפרש שהוא עוד חיוב מצד עצמו, להודיע בפה בכל יום שאנו בני ישראל מהוייבין להאמין באחדות השי"ת. אבל יותר נכון כפירוש ראשון, מדאמרינן רק שהוא מצוות קבלת עול מלכות שמים. עכ"פ קבלת עול מלכות שמים הוא מעיקר לשון הקרא ה' אלקינו, ולקיום הכרחי לקבלה זו היא ההודעה במה שמאמינים אנהנו שה' אחד, למעלה ולמטה ובכל ד' הרוחות.

ולענין דיעבד מסתבר שפירוש המילות והכוונה בה' אלקינו, שמקבל עליו עול מלכותו דהשי"ת, שהוא ג"כ מפירוש המילות לפ"מ דפירשתי. והכוונה באחד שהוא אחד למעלה ולמטה ובד' הרוחות, הוא לעיכובא שלא יצא בלא זה. אבל טוב כשלא נתכווין בזה, שצריך לחזור, שיגמור לקרות הפרשה ואח"כ יחזור אפילו כשליכא שומעין אף שמותר (עיין במ"ב סימן ס"א ס"ק כ"ב). ולחזור התיבה מסתבר שאסור, מאחר דנראה כמתלוצץ, לפרש"י ברכות סוף דף ל"ג, שא"כ אין זה קריאה סתם שחייבה תורה. וממילא אף שהאמת שחזר בהתיבה היה משום שלא נתכווין, מ"מ אין זה הקריאה שאמרה תורה. ועיין בבאור הלכה ד"ה בין, שג"כ כתב שלרש"י דנראה כמתלוצץ אפשר דלא יצא. ולע"ד מסתבר שלא יצא, ואף כשקורא בביתו וחוזר וקורא אותה תיבה מחמת שלא נתכווין, לא יצא. כי סברא ברורה הוא לע"ד וצ"ע לדינא. אבל לכתחילה וודאי אף בביתו אין לו לחזור את התיבה אף כשלא נתכווין מטעמא דרש"י. ולכן אף בביתו כשלא נתכווין טוב שיגמור כל הפרשה ראשונה ואז יחזור לקרות בכוונה לכה"פ פסוק ראשון.

אבל כשלא כיוון בהשמות הכוונות דנאמרו בסימן ה', אבל ידע ונתכווין בתיבת ה' שהוא השי"ת, דהוא על תרגום אידיש שכל ישראל האשכנזים דברו מאות בשנים בשפה זו בשם גאט, יצא בזה. אף שאין חילוק בין תרגום שם הויה ותרגום שם אד' ותרגום שם אלקים, שעל כל השמות מתרגמין רק בשם גאט, יצא. וכדחזינן בסידורי קרבן מנחה שניתרגמו בע"ט עבור נשי דלא הבינו לה"ק, שתירגמו פסוק ראשון דק"ש, הערצו ישראל גאט אונזער גאט ער איז איין איינציגער גאט, סגי בזה. והיה תרגום זה בע"ט גם לפני מאות שנים שראו תרגום זה רבותינו מדורות הקודמים ויצאו בזה. ואף שלא ניתרגם גם מה שצריך להתכווין שהוא יחיד למעלה ולמטה ובד' רוחות העולם, נראה שזהו בכלל שתירגמו על תיבות ה' אחד ער איז איין איינציגער גאט, ולא תרגמו בקיצור גאט איז איינער, שאז היה שייך למעות ולומר שרק לנו הוא איינער, ולכן תרגמו לומר באריכות ער איז איין איינציגער, שמובן לכל שמשמעותו שליכא אחר כלל בשום מקום, לא למעלה ולא למטה ולא בכל ד' רוחות העולם. ויותר היה ניתא להוסיף בהתרגום דע"ט ער איז איין איינציגע גאט אויך אויבן און אונטן אויך אין אלע זייטן פון דער וועלט, דמאחר שכוונה זו לעיכובא לא היה כדאי להקל ולקצר אף שהיא אותה כוונה.

להבין את התפלה

ומש"כ כתר"ה שיתכווין בכל שבעת הרקיעים, זה לא הוזכר בשום מקום, ואין להוסיף מעצמנו, אף אם לכו"ע היה שבעה רקיעים. ובפרט שר' יהודה בחגיגה דף י"ב ע"ב סבר שהם שניים, ובלשון הרמב"ם פ"ג מיסודה"ת כתב שהם תשעה, ועיין בהפירוש מה שתירץ, ור"א בן יעקב שאמר עוד למעלה מראשי החיות ומשמע שלא פליגי עליו. וגם הא איכא גם למעלה מרקיעים ולמטה, ויש אחורי הכיפה דד' רוחות, שאסור וגם לא שייך להסתכל בזה, וצריך לכווין שגם שם ליכא אלא ה' אחד, לכן אסור לחשוב ז' רקיעים אלא סתם למעלה ולמטה. וברמב"ם פ"ב מק"ש ה"ט שנקט בשמים ובארץ, וכן בש"ע סעיף ו' וכן בטור בלשון הי"מ, נראה משום דהשמים סתם קאי על כל מה שלמעלה, ובארץ סתם על כל מה שלמטה. אבל כשיאמר מספר ז' רקיעים הוא למגרע.